



## ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN TOPLUMSAL VE SİYASAL SORUNLARA BAKIŞI: MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ VE BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

THE PERSPECTIVE OF THE UNIVERSITY YOUTH ON SOCIAL AND POLITICAL  
PROBLEMS: EXAPMPLE OF MUS ALPARSLAN UNIVERSITY AND BITLİS EREN  
UNIVERSITY

**Arş.Gör. Yunus KOÇ**

Muş Alparslan Üniversitesi  
İİBF Kamu Yönetimi Bölümü  
[yunuskoc2@hotmail.com](mailto:yunuskoc2@hotmail.com)

**Arş.Gör. Adem PALABIYIK**

Muş Alparslan Üniversitesi  
Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü  
[adem.palabiyik@gmail.com](mailto:adem.palabiyik@gmail.com)

### Öz

Üniversite kavramı, dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemine dikkat çekilen, farklı bakış açılarından uzun yıllardır tartışılan bir kavram olma özelliğini korumaktadır. Süreç içerisinde yapılan tartışmalar dünyadaki gelişmelere koşut olarak yön değiştirse de, konuya verilen önemde herhangi bir azalma olmamıştır. Konunun önemsenmesinin temelinde kuruluşundan günümüze üniversite kurumunun toplumsal yaşamın gelişimine etkilerinin ve bu kurumdan olan sosyo-ekonomik beklenti düzeyinin yüksek olması yatmaktadır. Türkiye’de her ile bir üniversite kazandırılmaya ilişkin sürdürülen yoğun çalışmalar hedefine ulaşmış ve 2006-2008 aralığında arka arkaya kurulan 41 devlet üniversitesi ile artık Türkiye’nin her ilinde bir üniversite bulunması sağlanmıştır. Bunun en önemli getirilerinden birisinin, bölge halkının artık okuyabilme adına kendilerine uzak saydıkları yerleşim yerlerine gitmemeleri ve eğitimlerini kendi memleketlerinde sürdürebilme imkanı verilmiş olduğu söylenebilir.

İşte bu söylemler paralelinde bu makalede yeni açılan üniversitelerin, kurulduğu şehire olan etkileri, şehrin sosyal ve kültürel yaşamına neler kattığı ve bir kültür yuvası olan üniversitelerin şehir insanlarının ve gençlerinin hayatlarında nasıl bir değişime sebep olabileceği, Muş Alparslan Üniversitesi’nin ve Bitlis Eren Üniversitesi’nin çeşitli bölümlerinden seçilen 100’er, toplam 200 öğrenciyle yapılan anketler sonucunda SPSS veri çözümleme tekniği ile analiz edilmeye çalışılacaktır. Yine bu analizler bağlamında üniversite öğrencilerinin hem il, hem bölge hem de buldukları üniversite hakkında neler düşündükleri; siyasal, toplumsal ve kültürel sorunlar ve bu sorunların çözümleri hakkında neler düşündükleri de irdelenecektir. Bu açıklamaların ışığında ise yeni açılan iki üniversite ile alakalı bilgiler karşılaştırmalı olarak anlatılacak ve bu bilgiler neticesinde genel bir değerlendirme yapılacaktır.

**Anahtar kelimeler:** Yeni Açılan Üniversiteler, Üniversite Öğrencisi, Güncel Sorunlar

### Abstract

The term university preserves its feature to be focus term discussed from different angles since years in our country like the rest of the world. Even though the ongoing discussions shifted in parallel with the changes in the world the importance given to the subject haven’t decrease. The reason why the subject is given so much importance is because the university institution has since its beginning been critical for the development of the society life and socio-economic expectancy on this institute has been high. The aim and affords to establish a university for each city had accomplished and by the establishment of 41 university between 2006 and 2008, enabled all cities to have a university. The most important advantage of this step is to let the local community to study in their homelands and to finish the need of going far places for university education.

In this report in parallel of these article, the effects of the new universities to the city, their contribution on the social and cultural life of the city, and the university as a home of culture what kinds of change can it cause on the people and youth of the city will be analyzed. This issue will be analyzed using SPSS analysis technique by surveys made with 200 students chosen from different departments in Mus Alparslan University and Bitlis Eren University 100 students from each university. In context of these analyses again the questions about what the university students think about the city, region and the universities they study and what are their ideas about political, social and cultural problems and the ways to solve them will be analyzed. In the light of these explanations some information about these two new established universities given in a comparative way, and a general overview will be made in conclusion of this information.

**Key Words:** New established universities, University student, Current issues and problems.

## GİRİŞ

Üniversiteler, bilimin ya da bilimsel bilginin kapılarının göklere ulaşabildiği yerlerdir. Bünyesinde barındırdığı niteliklerle birlikte, varlığını devam ettiren ve bu varlığını her yıl yenileme imkanına sahip olan üniversiteler, gençliğin yeniden biçimlendirilmesi adına oldukça önemli bir misyon içerisindedirler. Üniversite ve üniversite öğrencilerini bir bütün olarak düşünebilirsek, öğrencilerin “üniversiteli” olması ile üniversitelerin öğrenci yetiştirmesinin arasındaki farkın minimuma indirilebileceğini ileri sürebiliriz. Bir üniversitenin öğrencisi, aynı zamanda o üniversitenin temsil misyonu ile de alakalıdır. Herhangi bir üniversitede öğrenim gören bir öğrenci, netice itibarıyla içinde bulunduğu koşullardan etkilenmekte ve üniversite içerisinde bulunduğu ortama uyum sağlama adına hayatında farklı değişikliklere gidebilmektedir. Böylece üniversiteye yeni başlayan bir öğrencinin, üniversiteyi okuduğu yıllarda ya da üniversiteli bir öğrenci olarak mezun olacağına yakın dönemlerde sahip olduğu sosyolojik, siyasi ya da benzeri düşünceleri de değiştirebilmektedir. Böylece üniversiteli öğrenci, yıllar içerisinde edindiği bilgi ile zihin dünyasını geliştirmekte ve böylece içindeki yaşadığı toplumsal koşulları farklı bir şekilde anlayabilmekte ve yorumlayabilmektedir. Yeni kurulan üniversitelerde de böylesine olguların gözlemlenebileceği de üniversiteli öğrenci adına yeni oluşmaya başlayan toplumsal bir gerçekliktir.

Türkiye, toplumsal değişimin sancılarını yoğun bir biçimde yaşayan ülkelerin başında gelmektedir. Bu nedendir ki, yetişen kuşakların eğitim süreci içerisinde özgürlükçü, hukukun üstünlüğünü benimsemiş, insan haklarının önemini kavramış ve evrensel yaşam ilkelerini içselleştirmiş biçimde kendilerini aydınlatmış olmaları gereklidir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için ise, hem ilk ve orta dereceli öğretimin, hem de yüksek öğretimin kaliteli ve nitelikli bir yapılanma içerisinde olması kaçınılmazdır. Çünkü bilim adamının amacı, gerçekte bilgiler toplamak ve bu bilgileri biriktirmek değildir. Sorunların neler olduğunu ve nasıl çözüme bağlanabileceğini araştırmak ve bulmak da, onun işlevlerinin başında yer alır. Bilinenlerin yardımı ile bilinmeyenlerin bulunması, yöntembilimin temel ereklerindedir. Ayrıca, bilindiği sanılan konuların daha iyi anlaşılabilmesi, açıklanabilmesi için de, yeni bilgiler elde etmeye gerek vardır (Keleş 1976:X-XI).

Elde edilen bu yeni bilgiler anlam dünyasını farklılaştıracaktır. Böylece önceden cevap verilemeyen sorulara, “üniversiteli öğrenci” birden fazla seçenek içinde cevap verebilme şansını bulacaktır. Öğrencilerin sosyal ve siyasal sorunlara cevap verme kabiliyetlerinin gelişmesi aynı zamanda farklı zaman ve mekanlarda kendine yer edinen üniversiteler

arasındaki farklılığı da ortaya koymak için takip edilebilecek bir yöntem olabilir. böylece “üniversiteli öğrencilerin” arasında oluşabilecek farklılıklar, sosyolojik anlamda zaman/tarih içerisinde daha iyi anlaşılmaya vesile olacaktır. İşte bu makalede de böylesine bir çaba içinde olmaya çalışılmıştır. Farklı mekânlarda bulunan iki üniversitenin sahip olduğu öğrencilerin günümüz Türkiye’indeki sosyal ve siyasal sorunlara nasıl baktığı bir alan çalışması ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar hem “üniversite öğrencilerinin” arasındaki farkları anlamaya vesile olacak hem de yeni kurulan iki üniversite arasındaki sosyal ve siyasal düşünüş farklılıklarını ortaya koyma açısından faydalı olacaktır.

## 1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de üniversiteler ilk olarak büyük ve gelişmiş kentlerde kurulmuştur. Zamanla gelişmişlik düzeylerine göre diğer kentlere de kurulması devam etmiştir. Ülkemiz açısından günümüzü değerlendirecek olursak 1992 yılından itibaren çok sayıda özel ve devlet üniversitesi açılmıştır. Özellikle bu süreçte kurulan devlet üniversiteleri gerek fiziki gerekse de akademik şartlar bakımından hâlâ oluşumunu yeterli hâle getirememişlerdir (Çitil vd., 2006: 70).

Üniversite, “gerçekleri arayan, ‘bilim’ üreten ve onu yayan” bir kurumdur. Bilgiyi belli bir kurumsallık içinde üreten, arayan, geliştiren ve çeşitli imkanlara dönüştürme çabasında olan bir etkinliktir. Kurumsallığı nedeniyle bilgi, yüksek düzeyde bir uğraşı alanına dönüşmektedir. Birçok uzmanlık disiplinleri olarak örgütlenerek hem araştırma hem de öğretim boyutları biçiminde somutlaşır (Şahin-Yıldırım, 2006: 21). Araştırmacı bilim adamları, yöneticiler, öğrenciler, vb. gruplardan oluştuğu için, üniversite aynı zamanda bir “bilim topluluğu” özelliğine sahip bulunmaktadır. Bu özellikleriyle, genel toplumsal bağlamdan ayrılarak özerk bir dünya meydana getirmektedir. Bu nedenle P. Bourdieu, üniversiteyi “homo academicus” olarak adlandırır (Bourdieu, 2006: 2003). Üniversite kavramını daha iyi anlayabilmek amacıyla, üniversitenin fonksiyonlarına bakmak yararlı olacaktır. Bu bağlamda sosyolog Parsons’a göre üniversitenin üç temel işlevi vardır: a-Yeni bilimleri ve bilim adamlarının eğitimi ile bunların araştırma faaliyetleri; b- Mesleklerin teknik öğretimi için akademik çalışmalar; c- Genel eğitim konuları; d-Entelektüel aydınlanma (Şahin-Yıldırım: 2006: 22).

Yukarıda anlatılanların yanında sanayileşme ile hız kazanan toplumsal değişmeler, bilim ve bilimsel bilginin toplumda en üstün değer olarak benimsenmesini sağlamıştır. Bilimsel bilgiye ve bu bilgiyi temin eden eğitim kurumlarına böyle bir ilginin başlangıcı,

sanayileşmeyle birlikte doğan kalifiye işgücü ihtiyacı ile açıklanabilir. Eğitim sürecinin önem kazanması, gençlerin yetişkinler arasına ya da iş yaşamına katılma sürelerini uzatmış; kadınların da çalışma yaşamına yoğun katılımıyla birlikte gençler, ev dışında daha fazla vakit geçirmeye başlamışlardır. Bu gelişmeler o zamana kadar gencin sosyalleşmesinde birincil sosyalizasyon aracı olma özelliği taşıyan ailenin önemini azaltmış ve eğitim kurumları ile arkadaş gruplarını gencin topluma hazırlanmasında temel referans noktaları haline getirmiştir (Poyraz vd., 2003, 1). Eğitim-öğretim programları, demokratikleşme, evrensel ve ulusal kültür bileşimi oluşturabilme, hukukun üstünlüğünü sağlayabilme, insan özgürlüğünün ve bilginin değerini yerleşik kılabilmek bu noktada her toplum için önem kazanmaktadır (Tüzmen&Meder, 2002: 129). Çünkü kendi kendisini yönetmek isteyen bir halkın, kendisini bilgidan gelen güçle donatımı şarttır ve bilgi her zaman cehaleti yönetir (Keane, 1991:156). Şüphesiz "bilgi", belirli müştereklerin bileşkesidir ve ayrıca bir toplumun eğitim düzeyi, maddi kaynakları, yasal ve politik düzeni vb. birbirleri ile tutarlı bir bütün oluşturur (Öncü, 1976: 60). Nitekim toplumsallaşma sürecinde bilgi, değer, duygu ve davranış kalıplarının bir kuşaktan diğerine aktarılması, toplumlar için son derece önemlidir. Ancak toplumların varlığı kadar eski olan bu olgunun bilimsel yöntemlerle incelenmesi ise yenidir (Alkan, 1979: 18). Buradan hareketle ülkelerin geleceklerini özellikle entelektüel bireylerin şekillendirdiği ve bunların da, üniversitelerden çıkacağı görüşünden hareketle bu "genç kuşak" ayrı bir değer taşımaktadır.

Şunu kabul etmek gerekir ki üniversite öğrencisi ne yetişkindir ve ne de çocuktur. Çocukluktan yetişkinliğe geçme döneminin sıkıntılarını taşımaktadır. Kendi kimliğini bulma, toplumsal yönden yerel ve çocukluk döneminin değerlerini daha geniş toplumun ulusal ve evrensel değerlerini benimseme ve uzlaştırma, toplum değerlerine uyum sağlama, sosyal olgunluğa erişme durumundadır. Üniversite gençleri, sosyal olgunluğa erişmenin iki önemli boyutu olan "bağımsızlık" ve "cinsel" kimliğine uygun olan davranışları kazanmak zorundadır. Bağımsızlık, kişinin otonom hale gelebilmesi, kendi kendini yönetmesi, toplumun genel ve evrensel değerlerine, kişisel niteliklerine, mevcut durum ve koşullara uygun bağımsız ve gerçekçi kararlar alabilmesi anlamına gelir. Bazen yanlış yorumlandığı şekilde, bağımsızlık, kişinin aklına estiği gibi davranması, toplumun, diğer insanların ve ailesinin aksine düşünce üretmek ve davranmak değildir. Aksine bağımsızlık, rasyonel düşünme, topluma karışma ve onunla başkalarının özgürlüğünü sınırlandırmama anlamına gelmektedir. Ama gençlerin bu tür hususlarda pek de istenildiği gibi davrandığı söylenemez. Bunu ancak bir toplum içerisinde yaşamayı öğrenerek yenebilecektir. Çünkü "genç" farklılıklara, değişik

düşüncelere, aykırı fikirlere hoşgörü ve tahammülü ile birlikte kendi ilkeleri ve bilimsel bilgisindeki ısrarını da bu yolla pekiştirecektir. Çünkü genç bilecektir ki, düşüncenin varlık koşulu, kendisi değil, karşı düşüncelerdir (Tüzmen&Meder, 2002: 130). Düşüncenin varlığı yetmez, karşı düşüncelerin de özgür olması gerekir. Karşıtına var olma hakkı tanımayan düşünce, güçlü olsa da özgür sayılmaz (Güvenç, 1996: 66). Şüphesiz genç bunu kazanırken "kimlik" kazanması ve kültürel devamlılık konusunda da farklı algılamalarla karşı karşıyadır. Nitekim Bilgin'e göre, kimlik duygusu zamansal bir boyut içerir. Böylece birisi olmak, bir geçmişi "olmak" değer ifade eder ve süreklilik kazanır. Ayrıca bu kişisel kimlik bir birlik ve tutarlılık duygusu içermekte ve çok sayıda kimliği bütünleştiren bir sistem olarak kendini ortaya koymaktadır. Yine her kişisel kimlik bir değer olarak yerleşir ve her birey, bir öz – saygı ihtiyacı duyar (Bilgin, 1994: 240-241). Aslında bu saygı bireysellik içermekle beraber, toplumsal yapıda "birlikte yaşamak" ve "bir kültürü" farklılıkları ve çeşitlilikleri ile birlikte üretebilmek içinde gereklidir. Çünkü insanların topluma bağlanmaları sürecince "kimlik" birincil bir süreçtir. Kişinin toplum yapısının neresinde yer aldığı, buna göre hangi davranışları benimseyeceği (Mardin, 1992: 149) ciddi bir tavır almıştır. Ayrıca bu süreç içerisinde görülen toplumsal değişme, mevcut biçimdeki rollerin, kodların veya normların yapısı ve doğasındaki değişiklikleri içermektedir (Smith, 1996: 30). Ancak toplumsallaşma sürecinde akran grupları ile birlikteki iletişim ve etkileşimde önemlidir. Nitekim bu süreç esnasında alkol, uyuşturucu vb. alışkanlıklar da kazanıldığı, siyasal ve kültürel etkilenmelerde ciddi ölçekte gerçekleştirilmektedir. Ne var ki bu durum "genç" kavramı ile açılanabilir. Çünkü genç, toplumun en dinamik ve hareketli kesimidir (Gökçe, 1984: 2). Bireylerin gençlik dönemlerinde buldukları üniversite ortamı, onların yeni bir dönemde farklı etkileşimlerle beraber ve iç içe oldukları alandır. Ayrıca insanların düşünebilme, düşüğünü karşısındakine anlatabilme yeteneği, insan ancak ilişkileri içinde var olabilen bir yaratık olduğundan, toplumsal yaşamın temelini oluşturur (Cüceloğlu, 1987: 285) ve sadece bir "kültür" taşıyıcısı değil, yaratıcısı olarak da insan kendi önemini kavrar.

Yukarıda değindiğimiz hususlar, gençlikle ilgili olarak yapılan çalışmaların en önemli sosyalizasyon araçlarından olan aile ve eğitim kurumu üzerinde önemle durulması gerektiği ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Gençlere ailede ve okulda verilecek sağlıklı ve iyi bir eğitim, onların üzerlerine düşen görevleri başarıyla yerine getirmelerine ve içine düştükleri bunalımları aşmalarına yardımcı olacaktır. Bireylerin ergenlik döneminden yetişkinlik dönemine geçtikleri bir süreçte devam ettikleri üniversite, bir eğitim ve sosyalizasyon kurumu olarak özel bir öneme sahiptir (Çitil vd, 2006; Koç vd.,(tarihsiz); Özgüven, 1992). Çünkü

kimlik ve kişilik oluşumu, aileden bağımsızlaşma çabaları ve geleceğe dair umutlar yoğun olarak üniversite döneminde gerçekleşir. Gençlik araştırmaları, özellikle Türkiye gibi oldukça büyük bir genç nüfus oranına sahip, gelişmekte olan bir ülke açısından daha da önem kazanmaktadır. Konuya bu şekilde yaklaşıldığında, gençliği araştıran ve gençlik sorunları üzerinde duran bilimsel araştırmaların ülkemiz için önemi daha iyi anlaşılacaktır. Gençlik kavramı, gençlikle ilgili tanımlar ve teoriler üzerinde duran ve gençlik kültürünün bir alt-kültürü olarak kabul edilen “üniversite gençliği”nin güncel sorunlara bakışını ele alan çalışmamızın önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır. O halde genç, hem ulusal hem evrensel alanda bir toplumsal sorumluluğun farkında olmak durumundadır. Kendi ülkesi dışında görebildiği - kısmen de olsa- nispeten daha demokratik, daha özgürlükçü ve fırsat eşitliğinin daha fazla yaşanabildiği ülkelerle Türkiye arasında bir fark görebilmekte midir? Farklı bir kültür atmosferinde büyüyen üniversite genci, üniversiteli bir "birey" bunları nasıl algılamakta, kendini nasıl tanımlamakta ve neleri yaşamaktadır? İşte bu çalışma bu duruşun, algılayışın sosyolojik analizi için yapılmış ve üniversitemizin gencinin bakış açısı irdelenmeye çalışılmıştır.

## **2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI**

Bu araştırma, 2010-2011 öğretim yılında Muş Alparslan ve Bitlis Eren Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Bu bağlamda, örnekleme yöntemiyle seçilen 200 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

### **2.1. Amaç ve Hazırlık Safhası**

Araştırmanın amacı Muş Alparslan ve Bitlis Eren Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal, ekonomik ve siyasal eğilimlerini ortaya koymak, üniversiteden beklentilerinin sonucunu belirlemektir. Araştırma için Mart-Nisan-Mayıs 2011'de çalışmalara başlanmıştır. Bu çerçevede konuyla ilgili çeşitli bilimsel araştırmalara ve kavramsal çerçeveyi oturtacak kitap ve yazılara ulaşılmıştır. Daha sonra soruların hazırlanması için çalışmalara başlanmıştır.

### **2.2. Soruların Hazırlanması**

Soruların hazırlanmasında, anket uygulamadaki zorluklar dikkate alınarak, sade, anlaşılır bir dil tercih edilmiş ve soru sayısı da 40 ile sınırlandırılmıştır. Hazırlanan sorular ön bir uygulamaya sokulmuş ve pilot olarak seçilen Fakültelerde 100 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Alınan sonuçlar değerlendirilerek sorular yeniden gözden geçirilmiş ve bazı düzeltmeler yapılarak basımı sağlanmıştır.

### 2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni olarak Muş Alparslan ve Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi, İktisat Fakültesi seçilmiştir. Örneklem, belli kurallara göre, belli bir evrenden seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir (Karasar, 2005: 110-111). Örneklem sayısı ise bu fakültelerde öğrenim görmekte olan amaçlı ve kota örnekleme ile 49 bay, 51 bayan toplam 100 Muş Alparslan Üniversitesi öğrencisi, 63 bay, 27 bayan toplam 100 de Bitlis Eren Üniversitesi öğrencilerinden seçilmiş toplam 200 öğrencidir. Kota örnekleme tekniği, araştırmaya dahil edilecek kişilerin kotalara göre saptanmasına dayanır. Belirli özelliklere (yaş, cinsiyet, eğitim, vb) ayrılan kotalara kaç birey ya da birimin yerleştirileceğine önceden karar verilir. Tespit edilen her kota için aynı sayıya dikkat etmek gerekir (Kümbetoğlu, 2008: 100). Amaçlı örneklem de ise araştırmacının amacına dayanan ve bilimli bir kriter veya özelliğe bağlı olarak seçilen birey ve gruplardan oluşan bir yapıyı temsil eder (Black, 2002: 54'ten aktaran Kümbetoğlu, 2008: 99).

### 2.4. Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmanın temel hipotezleri şunlardır:

–Cinsiyet ile gençlerin kendilerini yakın buldukları siyasi kimlik, önemli gördükleri kimlik ve üniversite kavramını tanımlamalarına etki etmektedir;

–Kendilerini nasıl tanımladıkları ile Kürt konusuna bakışları ve güncel sorunları değerlendirme ve üniversite beklentileri ile gelecekte iyi hayat standardına sahip olunacağına inanıp ya da inanmamaları etkilemektedir;

–Annenin ve babanın meslek düzeyi ile Avrupa birliğine girmenin sonuçlarını değerlendirme, doğum yeri ve kendilerini tanımlama ile Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak din, vatan sevgisi, toprak birliği ve ortak tarih paralel bir ilişki vardır;

–Türk toplumunu bir arada tutan unsurlar ve AB'ye girip girmemeyi değerlendirme, kendini tanımlama, doğum yeri ve Kürt sorununa bakış ile Türkiye'nin en önemli sorunlarının Kürt sorunu, işsizlik, terör, yoksulluk vb., ve başörtüsü sorunu olduğu hususları ilişkilidir

–Öğrencilerin üniversite kavramından ne anladıkları, siyasi kimlik ile yeni açılan üniversitelerin en önemli sorunları olarak barınma, uyum ve eğitim kaygısı olduğunu düşünme ile Türk toplumunu bir arada tutan unsurlar olarak toprak birliği, kendisini

tanımlama ve doğum yeri ile Avrupa Birliğine girmenin sonuçlarını değerlendirme boyutlarında birbirinden bağımsız değildir.

### 2.5. Veri Toplama ve Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırma için öncelikle Üniversite Rektörlüğünden gerekli izinler alınmış ve anket Mart-Nisan-Mayıs 2011 tarihinde uygulanmıştır. Uygulamada hata yapmamak için gereken hassasiyet gösterilmiştir. Sorular hazırlanırken, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla, ölçme amacına uygun ve ölçülmek istenen alanı temsil etmesi amaçlanan verilerin içeriklerine uygun olarak, olgusal, açık ve kapalı uçlu, seçmeli ve çok seçenekli soru tiplerinden oluşmuştur. Uygulama sonucu alınan veriler daha önceden altyapısı hazırlanan SPSS programına ham bilgi olarak aktarılmış ve bu program yoluyla frekans dağılım ve çapraz tabloları çıkartılmıştır. Kay-Kare testi (Chi-Square), verilerin analiz edilmesi için uygun görülmemiştir. Çünkü bu testin kullanılabilmesi için beklenen değer beşten küçük olan kategorik sayısının, toplam kategori sayısının %20'sini aşmaması ve tüm kategorilerde bu değer birden büyük olması ( $sd > 1$ ) gerekir (Büyüköztürk, 142: 2004). Bu analizde yapılan Kay-Kare testinde gözenek sayısı, toplam gözenek sayısının %20'sini aştığı için anlamlılık testine ilişkin sonuçların yorumlanması doğru değildir. İkinci bir sebep ise değişkenlerin kategorik olmamasından dolayı anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek mümkün olmamıştır. Çapraz tablo, araştırmaya katılan denek ya da katılımcıların, iki ya da daha çok sınıflamalı değişkene göre frekans ve yüzde dağılımını verir. Gözenekler için yüzde değerleri incelenerek değişkenler arasında ilişki olup olmadığı konusunda bir fikir edinilebilir. Böylece çapraz tablo, bize, en az iki değişkene göre oluşan gözeneklerin satır kenar toplamı, sütun kenar toplamı ve genel toplam üzerinden yüzde değerlerini aynı tabloda görmemizi ve değerlendirmemizi sağlar. Ayrıca ek olarak, herhangi bir konuyla ilgili olarak sınıflamaya ya da sıralama ölçeğinde belirlenen görüşlerin, sınıflamalı bir değişkene göre oluşan alt gruplar bakımından genel olarak inceleme olanağı sunar (Büyüköztürk, 2004: 27).

### 3. BULGULAR

Burada araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular örneklemin genel nitelikleri (doğum yeri, anne-baba mesleği, vb.) ve cinsiyet değişkenine göre siyasi kimlik(kendini tanımlama) ve üniversite tanımlaması; doğum yeri ve üniversite değişkenine göre gelecek kaygısı; üniversite ve siyasi kimlik(kendini tanımlama) değişkenine göre ise güncel konularla ilgili olarak üç alt bölümde ele alınmıştır.



### 3.1. Üniversite ve Öğrenci

Bulgular kısmının ilk ve genel sonucu olarak örneklemimizi oluşturan dağılıma baktığımızda anket yapılan 100 öğrencinin Muş Alparslan Üniversitesi öğrencisi, 100 öğrencinin de Bitlis Eren Üniversitesi öğrencisi olduğu görülmektedir. Genel toplamda 112 bay, 88 bayan öğrencinin ankete katıldığı görülmektedir. Bu öğrencilerin doğumyeri olarak ise karşımıza en fazla 18 öğrenci (%9) “Diyarbakır”, 17 öğrenci (%8.5) “Muş ve Van”, 11 öğrenci (%5.5) “Mersin ve Adana”, 10 öğrenci (%5) olarak da “Mardin ve Bingöl” çıkmaktadır. Geriye kalan öğrenciler ise yoğunluklu olarak İç Anadolu bölgesinden olduğu görülmekte ve farklı illerden olduğu ortaya çıkmıştır.

Baba mesleği ve cinsiyet arasındaki karşılaştırmaya baktığımızda Muş Alparslan Üniversitesinde ankete katılan 100 öğrenciden 22’sinin (%22) en fazla “serbest mesleği” seçtiğini, buna karşın ise Bitlis Eren Üniversitesinde de yine 100 öğrenciden 22’sinin (%22) “emekli” seçeneğini cevapladığını görmekteyiz. Özellikle baba ve anne mesleğinin öğrencilerin üzerinde etkili olduğu görülmüştür, bunlara aşağıda da değinilecektir. Üniversite döneminde öğrenciyi etkileyen okul, çevre, aile, sosyoekonomik durum, arkadaş grubu, üniversitenin imkanları, motivasyon, meslek seçimi vb. gibi etmenler üzerinde araştırmalar yapılmıştır. (Özgüven, 1974, Tarman 1947, Fankel 1958, Astin 1964 ve Nichols 1965; aktaran, Çitil vd, 2006, 70-71) Koç tarafından gerçekleştirilen araştırmalara göre öğrencilerin sosyoekonomik seviyesi ile akademik öğrenim derecesi yönünden yüksek düzeydeki ailelerden olması başarılarını olumlu, bu iki etmen yönünden düşük olanları ise olumsuz yönde etkilemektedir (Koç, 2005). Orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki aileler okulu yaşama mesleki olduğu kadar psikolojik ve sosyal olarak da hazırlanmanın bir yolu olarak görürler. Düşük sosyoekonomik düzeydeki aileler ise çocuklarını genellikle yasal zorunluluktan dolayı ve iyi para getiren bir meslek sahibi olmaları için okula kaydettirirler. Ne okul başarısızlıklarını onlarla tartışır ne de daha başarılı olmaları konusunda onlara yardımcı olabilirler (Okul Başarısı-I, 2006).

Bilgi toplumu olarak adlandırılan ve bilginin biçimlendirdiği yeni bir toplum yapısına doğru giderken bilgi-birey ve bilgi-toplum ilişkisini sağlayacak toplumsal unsurlardan birisinin okuma alışkanlığı olacağı öngörülebilir. Kişisel ve toplumsal düzeyde değişimi yakalayarak, gelişimi sağlamanın bir toplumda bilgi ile ilişkinin düzey ve niteliğine bağlı olduğu söylenebilir. Her gün okuma yazma bilmeyen insanlar doğduğu ve okuma eylemi bireysel-toplumsal varoluşun koşullarından birisi olduğu sürece okuma alışkanlığı sorununun bütün toplumlar için varlığını sürdüreceği açıktır. “Bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak

algılanması sonucu okumayı sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmek” anlamına gelen okuma alışkanlığının kazanılması uzun bir süreç içinde birçok etkene bağlıdır. Bu etkenler içinde, kültürel değerler, ekonomik durum, eğitim sistemi, aile kurumu ve okumaya daha uygun ve kısa yolla kitap, dergi vs. sağlayan kaynaklar yer almaktadır. (Özçelebi-Cebecioğlu, 1990: 43). Bu çerçevede sorulan “Günlük gazete okuyor musunuz” sorusuna, Muş Alparslan Üniversitesinde 31 öğrenci (%31) “evet”, 11 öğrenci (%11) “hayır”, 58 öğrenci (%58) ise “arasıra” cevabını vermişken, Bitlis Eren Üniversitesinde 24 öğrenci (%24.5) “evet”, 14 öğrenci (%14.1) “hayır” ve 61 öğrenci (%61.6) ise “arasıra” cevabını vermiştir. “Hangi gazeteyi okuyorsunuz” sorusuna ise Muş Alparslan Üniversitesinde 41 öğrenci (%44.6) “Taraf” gazetesini cevabını vermişken, en az okunan gazete ise 2 öğrenci (%2.2) ile “Hürriyet” gazetesidir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 34 öğrenci (%38.6) “Zaman” gazetesini cevabını vermiştir. Burada en az okunan gazete ise 1 öğrenci (%1.1) ile “Cumhuriyet” gazetesidir. Aynı zamanda her iki üniversitede de Zaman ve Taraf gazetesini okuyan öğrencilerin muhafazakar kimliğe sahip olduğu da görülmektedir. Kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna, Muş Alparslan Üniversitesinde 36 öğrenci (%37.5) “muhafazakar” cevabını vermişken en az verilen cevabın ise 6 öğrenci (%6.2) “milliyetçi” olduğu görülmüştür. Bitlis Eren Üniversitesinde de 28 öğrenci (%28.6) “muhafazakar” cevabını vermiştir. En az verilen cevap ise 4 öğrenci (%4.1) ile “Atatürkçü” olmuştur.

Yukarıdaki soruya verilen cevapların doğum yeri ile karşılaştırıldığında ise her iki üniversite için de muhafazakâr cevapları veren öğrencilerin Doğu ve G. Doğu Anadolu illerinden olduğu ve baba mesleklerinin de serbest meslek olduğu görülmüştür. Özellikle dindarlık ile eş tutulan ama ikisinin farklı bir gerçeklik olduğunun (Palabıyık, 2010) belirtilmesine rağmen üniversite öğrencilerinin anketleri cevaplama sırasında dindarlığı ve muhafazakârlığı birbirine eş tuttuğu görülmüştür. Din sosyolojisi açısından izah edilmesi en zor kavramlardan birisi, hiç şüphesiz **dindarlık** kavramıdır. Nitekim, gerek Batı’da ve gerekse ülkemizde yapılan din sosyolojisi çalışmalarında söz konusu kavramı izah etmek için değişik dinî tipolojiler kurulmuştur (Taplamacıoğlu, 1962: 145; Günay, 2003: 58). Esasen böyle bir tanımın yapılması da oldukça zordur. Kanaatimizce bunun en önemli nedeni, dindarlık ölçütü olarak ele alınan farklı olgulara göre söz konusu kavrama yüklenen farklı anlamlardan kaynaklanmaktadır. Milburn’e (1991) göre, bireyler ister sağda, ister solda olsunlar aralarındaki ideolojik farklılıklar genellikle kişilikleri altında yatan farklılıkları yansıtır. Bu kişilik farklılıklarının büyük bölümü çocukluk toplumsallaşması ve özellikle de çocuk yetiştirme yöntemlerindeki farklılıklardan kaynaklanır. Harold Laswell (1960), özellikle

yaşamlarını siyaset üzerine kurmuş insanlarla ilgilenmiştir. Ona göre, siyaset üzerinde odaklanan bireyler bunu bazı temel kişilik gereksinimlerini karşıladığı için yapmaktadırlar (Milburn, 1991).

“Ailenizde Türkçe bilmeyen var mı” sorusuna, Muş Alparslan Üniversitesinde 26 öğrenci (%26) “evet” cevabını vermişken, 74 öğrenci (%76) “hayır” cevabını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 32 öğrenci (%32) “evet” cevabını vermişken 68 kişi (%68) “hayır” cevabını vermiştir. Yine her iki üniversite için de “evet” cevabı verenlerin Doğu ve G. Doğu illerinden oldukları anlaşılmıştır. “Türkiye’nin, AB’ye gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinde 22 öğrenci (%22) “evet”, 65 öğrenci (%65) “hayır” ve 13 öğrenci (%13) “fikrim yok” cevabını vermişken; Bitlis Eren Üniversitesinde 28 öğrenci (%28.3) “evet”, 51 öğrenci (%51.5) “hayır” ve 20 öğrenci de (%20.2) “fikrim yok” cevabını vermiştir. Her iki üniversitede de evet diyenler daha çok muhafazakâr olarak kendini tanımlarken, hayır diyenler Muş Alparslan Üniversitesinde yine muhafazakâr çizgiyi takip etmiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise hayır diyenler en fazla sosyalist seçeneğini işaretleyenlerdir. Yalnız muhafazakâr olarak kendilerini tanımlayan öğrenciler aynı zamanda pek fala bir şeyin değişmeyeceğine de inanmamaktadırlar. Fakat sosyalist ve sosyal demokrat şikkını işaretleyenler AB’ye girersek refahın artacağına ve demokratik yapıya ulaşılacağını belirtmişlerdir. Bitlis Eren Üniversitesinde de paralel bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Peki, üniversite öğrencileri, öğretim elemanlarını değerlendirebilir mi? Araştırmalar, ÖÖED’nin (Öğrencilerin Öğretim Elemanlarını Değerlendirmesi) genelde öğrenciler arasında “tutarlı” ve “yıllara göre” değişmediğini göstermektedir. Öğrenciler, öğretim elemanlarını hergün gözlemledikleri için onların sınıf-içi performansları ile ilgili son derece “güvenilir” ve “geçerli” bilgi verebilirler. Öğrencilerden gelen dönütler öğretim elemanlarını gelişmeye motive edebilmektedir. Araştırmalar, profesyonelce hazırlanmış bir ÖÖED sisteminin sonuçlarının, “akran değerlendirme” ve “yönetim değerlendirme” ile karşılaştırıldığında yüksek korelasyon gösterdiğini vurgulamaktadır (Centra, 1993). Bizim sorduğumuz “Üniversitenizdeki hocalarınızın etnik kimliği derslere katılımınızı etkiliyor mu” sorusuna ise, Muş Alparslan Üniversitesinde 23 öğrenci (%23) “evet”, 62 öğrenci (%62) “hayır”, 13 öğrenci (%13) “çok az” ve 2 öğrenci (%2) “fikrim yok” cevabını vermişken; Bitlis Eren Üniversitesinde 19 öğrenci (%19) “evet”, 56 öğrenci (%56) “hayır”, 20 öğrenci (%20) çok az ve 5 öğrenci de (%5) “fikrim yok” cevabını vermiştir. Yine bu soruya ek olarak sorduğumuz “üniversitenizdeki derslerinizde sosyal problemleri işleyebiliyor musunuz” sorusuna Muş Alparslan üniversitesinde 42 öğrenci (%42) “evet”, 25 öğrenci (%25) “hayır” ve 33 öğrenci

(%33) arasına” cevabını vermişken, Bitlis Eren Üniversitesinde bu oranlar sırasıyla 43 öğrenci (%43.9) “evet”, 23 öğrenci (%23.1) “hayır” ve 33 öğrenci (%33) ise “arasına” cevabını vermiştir.

Türkiye’de yeni üniversitelerin kurulmasına ilişkin izlenen politikaları değerlendiren yaklaşımlar olumlu ve olumsuz olmak üzere iki başlık altında toplanabilir. Yaşanan gelişmeleri olumlu ve beklendik olarak değerlendirenler; kamu üniversitelerine devlet bütçesinden ayrılan payın politik ve ekonomik faktörlere bağlı (Lowry, 1999) olduğu yaklaşımından hareket etmektedirler. Bu yaşanan sürecin doğal olduğunu, siyasi iradenin yasalar tarafından kendine verilen bir hakkı kullandığını ve üniversitenin bölgelerarası sosyal, kültürel ve ekonomik dengesizliği gidermede çok önemli bir araç olduğunu ifade eden Doğan (Doğan, 2003), söylemini “Ülke ve toplumun beklentisine göre yöneticiler ve siyasi irade daha çok sayıda nüfusun yükseköğretimden yararlanmasını ve meslek kazanmasını isteyebilir ve bunu yükseköğretim kurumlarından talep edebilir... mevcut yükseköğretim kurumları ‘yeterli olmazsa’ yenilerini açar veya açılmasını destekleyebilir. Bu nedenle yasa yapma ve üniversite açma yetkisi siyasi iradeye aittir. Siyasi irade... ülke genelinde kalkınmanın ve... refahın artırılması aracı olarak... yükseköğretim kurumlarını ülke genelinde yaymayı da düşünür. Özellikle geri kalmış yörelerde açtığı yükseköğretim kurumlarında o bölge insanının daha ucuz ve kolay yükseköğretim almasını isteyebilir” biçiminde dile getirmektedir. Saatçioğlu (Saatçioğlu, 1992: 280-281), geçmişte bazı yerlerde açılan yükseköğretim kurumlarının ihtiyaçtan çok siyasi istekler sonucu doğduğu görüşünü kabul etmemektedir. Ancak 1992 yılındaki gelişmelerin siyasal olduğunu belirtirken, ortaöğretim güçlendirilmeden üniversite kurulan iller olmasının olumsuzluğuna dikkat çekmiştir. Ertuğrul (Ertuğrul, 1992: 97-98) da, yeni üniversiteler kurma çabasının yerinde olduğu görüşündedir. Ancak, salt siyasal hareket etmenin sakıncalı olduğunu, bilimsel ve rasyonel ölçütlerin gerektiğini belirtmiştir. “Her ile bir üniversite” sloganının akılcı görünmediğinin de altını çizmiştir.

Gelişmeleri eleştiren ve olumsuzluğuna dikkat çeken yaklaşım açısından; yeni üniversitelerin kurulmasına ilişkin saptanan iki temel olumsuzluk yükseköğretimdeki yığılmaları azaltmak için koşullar oluşmadan üniversite kurulması ve altyapı olanakları yeterince sağlanmadan, kriz politikaları ile yükseköğretim kurumlarının faaliyete geçirilmesi olarak belirtilmektedir (Çağlar, 1992: 171). 1992’de kurulmuş üniversitelerin gelişmelerini tamamlayamadıkları ve çok ciddi sorunlarla uğraşmaya devam ettikleri DPT tarafından Sekizinci BYKP’de (Beş Yıllık Kalkınma Planı) dile getirilmektedir. Bu anlamda sorduğumuz “sizce yeni açılan üniversitelerin öncelikle ilgilenmesi gereken hususlar nelerdir”

sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinde de, Bitlis Eren üniversitesinde de en çok akademisyen yetiştirme cevapları verilmiştir. Sizce “yeni açılan üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin karşılaştığı başlıca sorunlar nelerdir” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinde 71 (%71) “öğrenci barınma”, 14 Öğrenci (%14) “eğitim kaygısı”, 5 öğrenci (%5) “gelecek kaygısı”, 5 öğrenci (%5) “sosyal ve boş zaman değerlendirme”, 3 öğrenci (%3) “eğitim öğretimde yöntem sorunları” ve 2 öğrenci de (%2) “uyum sorunu” cevabını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 46 öğrenci (%46) “barınma”, 13 öğrenci (%13) “eğitim kaygısı”, 21 öğrenci (%21) “gelecek kaygısı”, 11 öğrenci (%11) “sosyal ve boş zaman değerlendirimi”, 2 öğrenci (%2) “eğitimde ve öğretimde yöntem sorunları”, 1 öğrenci (%1) “din ve ahlak ile ilgili sorunlar” ve 5 öğrenci de (%5) “uyum sorunu” yanıtını vermiştir. ,

“Üniversite yönetiminden memnun musunuz” sorusuna, Muş Alparslan Üniversitesinde 54 öğrenci (%54.5) “evet”, 16 öğrenci (%16.2) ile “hayır”, 23 öğrenci (%23.2) “kısmen” ve 6 öğrenci (%6.1) “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 44 öğrenci (%44) “evet”, 24 öğrenci (%24) “hayır”, 17 öğrenci (%17) “kısmen” ve 15 öğrenci de (%15) “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bu sorunun beraberinde sorduğumuz “nasıl bir yönetim istiyorsunuz” sorusuna da Muş Alparslan Üniversitesinde 2 öğrenci (%15.4) “daha etkin bir yönetim”, 8 öğrenci (%61.8) “daha yakın ilgi”, 1 öğrenci (%7.7) “siyasetten uzak” ve 2 öğrenci de (%15.4) “ayrımçılık yapmayan bir yönetim” cevabını vermişken; Bitlis Eren Üniversitesinde 27 öğrenci (%72.7) “ayrımçılık yapmayan” ve 9 öğrenci de (%27.3) “daha yakın ilgi” cevaplarını vermiştir.

“Kürt Dili ve Edebiyatı bölümü açılmalı mı” sorusuna Muş Alparslan üniversitesinde 64 öğrenci (%64) “evet”, 19 öğrenci (%19) “hayır” ve 17 öğrenci (%17) “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bitlis Eren üniversitesinde ise 51 öğrenci (%51) “evet”, 25 öğrenci (%25) “hayır” ve 24 öğrenci de (%24) “fikrim yok” cevabını vermiştir. Konunun beraberinde sorduğumuz “Kürt Dili ve Edebiyatı bölümünün açılması Kürt halkının kültürel gelişiminde nasıl bir etkiye sahip olacaktır” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinde 27 öğrenci (%27.6) “bir Kürt sosyolojisi oluşabilir”, 28 öğrenci (%28.6) “Kürt halkı tarihini öğrenebilir”, 8 öğrenci (%8.2) “Kürtçenin gramer yapısı oluşabilir”, 13 öğrenci (%13.3) “Kürtler kendilerini daha rahat ifade edebilir”, 20 öğrenci (%20.4) “hiçbiri” ve 2 öğrenci (%2) de “diğer” cevaplarını vermişken; Bitlis Eren Üniversitesinde 34 öğrenci (%35.6) “bir Kürt sosyolojisi oluşabilir”, 20 öğrenci (%20.6) “Kürt halkı tarihini öğrenebilir”, 4 öğrenci (%4.1) “Kürtçenin ortak gramer yapısı oluşabilir”, 21 öğrenci (%21.6) “Kürtler kendilerini daha rahat ifade edebilir”, 14 öğrenci (%14.4) “hiçbiri” ve 4 öğrenci de (%4.1) “diğer” cevabını vermiştir.

“YÖK’ün açılımını biliyor musunuz” sorusuna Muş Alparslan üniversitesinden 70 öğrenci (%70) “Yüksek Öğretim Kurulu”, 28 öğrenci (%28) “Yüksek Öğrenim Kurumu” 1 öğrenci (%1) “Yüksek Öğretim Kanunu” ve 1 öğrenci de (%1) “Yüksek Öğrenim Kanunu” cevabını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 43 öğrenci (%43) “Yüksek Öğretim Kurulu”, 57 öğrenci (%57) “Yüksek Öğretim Kurumu” cevabını vermiştir. Muş Alparslan Üniversitesindeki öğrencilerin daha fazla doğru cevap verdiği söylenebilir.

### 3.2. Üniversite ve Toplum

“Yeni açılan üniversiteler kuruldukları bölgenin kalkınması için ne tür avantajlar sağlayabilir” sorusuna Muş Alparslan üniversitesinde 86 (%86) “öğrenci ekonomik yatırım”, 5 öğrenci (%5) “nitelikli eleman” ve 9 öğrenci (%9) de “eğitim kalitesinin yükselmesi” cevaplarını vermişken; Bitlis Eren Üniversitesinde 67 öğrenci (%67) “ekonomik yatırım”, 13 öğrenci (%13) “nitelikli eleman”, 15 öğrenci (%15) “eğitim kalitesinin yükselmesi” ve 5 öğrenci de (%5) “diğer” cevaplarını vermiştir. Bu sorunun paralelinde sorulan “yeni açılan üniversitelerin kuruldukları yerlere nasıl etkileri olmuştur” sorusuna ise Muş Alparslan Üniversitesindeki 54 öğrenci (%54) “ekonomik kalkınma”, 27 öğrenci (%27) “kentleşme”, 13 öğrenci (%13) “özgür düşünme” ve 6 öğrenci (%6) de “diğer” cevaplarını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 44 öğrenci (%44) “ekonomik kalkınma”, 32 öğrenci (%32) “kentleşme”, 18 öğrenci (%18) “özgür düşünme” ve 6 öğrenci de (%6) “diğer” cevabını vermiştir. Peki “üniversite öğrencilerin beklentilerine cevap veriyor mu” sorusuna ise Muş Alparslan Üniversitesindeki 21 Öğrenci (%21) “evet”, 28 öğrenci (%28) “hayır” ve 50 öğrenci (%50) “kısmen” ve 1 (%1) öğrenci de “fikrim yok” cevabını vermişken; Bitlis Eren Üniversitesinde 23 öğrenci (%23) “evet”, 37 öğrenci (%37) “hayır”, 39 öğrenci (%39) “kısmen” ve 1 öğrenci de (%1) “fikrim yok” cevabını vermiştir.

“Yeni açılan üniversitelerde başta eğitim olmak üzere bir çok alanda fırsat eşitliği bulunduğu inanıyor musunuz” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinde 26 öğrenci (%26) “evet”, 25 öğrenci (%25) “hayır”, 42 öğrenci (%42) “kısmen” ve 7 öğrenci (%7) de “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 17 öğrenci (%17) “evet”, 39 öğrenci (%39) “hayır”, 39 öğrenci (%39) “kısmen” ve 5 öğrenci (%5) de “fikrim yok” cevabını vermiştir. En fazla hayır ve kısmen yok cevabını veren öğrencilerin her iki üniversitede de “muhafazakar, sosyal demokrat” ve “diğer (hümanist-yurtsever)” öğrenciler olduğu görülmüş ve yine bu öğrencilerin doğum yeri olarak da en fazla Doğu ve Güneydoğu illerine dahil oldukları görülmektedir.

“Yeni açılan üniversitelerin gelecekle ilgili tasarımlarda umutlu bir bekleyiş içerisinde misiniz” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinde 48 öğrenci (%48) “evet”, 14 öğrenci (%14) “hayır”, 36 öğrenci (%36) “kısmen” ve 2 öğrenci (%2) de “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 28 öğrenci (%28) “evet”, 23 öğrenci (%23) “hayır”, 46 öğrenci (%46) kısmen ve 6 öğrenci (%6) “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bu soruya “evet” ve “kısmen” cevabını verenler Muş Alparslan Üniversitesinde “muhafazakâr ve sosyal demokrat”, hayır diyenler ise “sosyalist” olarak kendini tanımlayanlardır. Bitlis Eren Üniversitesinde “evet” ve kısmen cevabını verenler “muhafazakâr ve sosyalist” seçeneğini işaretleyenler olmuşken, “hayır” cevabını verenler ise (hümanist ve yurtsever) diğer olarak kendilerini tanımlayanlar olmuştur. Yeni açılan üniversitelerle alakalı umutlu bekleyiş içerisinde olanlar ile AB’ye girecek misiniz sorusuna evet cevabını verenlerin yine her iki üniversitede de “muhafazakâr” seçeneğini işaretleyenler olduğu; bunu yanında her iki soruya da “hayır” cevabını verenlerin sosyalist ve sosyal demokrat şıklarını işaretleyenlerin olduğu görülmüştür.

Sizce “Türkiye’nin en önemli sorunları nelerdir” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 26 öğrenci (%26) “başörtüsü”, 44 öğrenci (%44) “Kürt sorunu”, 2 öğrenci (%2) “enflasyon”, 20 öğrenci (%20) “işsizlik, yoksulluk, terör vb.”, 6 öğrenci (%6) “bölgeler arası dengesizlik”, 1 öğrenci (%1) “farklılıkları içselleştirememe sorunu” cevaplarını vermiştir. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 24 öğrenci (%24,2) “başörtüsü”, 30 öğrenci (%30) “Kürt sorunu”, 6 öğrenci (%6,1) “enflasyon”, 32 öğrenci (%32,3) “işsizlik, yoksulluk, terör vb.”, 2 öğrenci (%2) “bölgeler arası dengesizlik”, 1 öğrenci (%1) “laiklik elden gidiyor” tereddüdü, 2 öğrenci (%2) “kimlik sorunu” ve 2 öğrenci de (%2) “farklılıkları içselleştirememe sorunu” cevaplarını vermiştir. Yukarıdaki soruya en fazla verilen Kürt sorunu ve başörtüsü cevaplarının Muş Alparslan Üniversitesinde kendisini muhafazakar olarak tanımlayanlar vermişken, Bitlis Eren Üniversitesinde en fazla verilen cevaplar olan işsizlik, yoksulluk, terör vb., başörtüsü ve Kürt sorunu seçeneklerinin ise daha çok kendilerini muhafazakar ve sosyalist olarak tanımladığını görmekteyiz. Ayrıca yine bu seçenekleri belirten öğrencilerin doğum yerlerinin Doğu ve Güneydoğu’da yer alan iller olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak ise “Ailenizde Türkçe bilmeyen var mı” sorusuna Muş Alparslan Üniversitende 26 öğrenci (%26) “evet”, 74 öğrenci (%74) “hayır” cevabını vermişken, Bitlis Eren Üniversitesinde 32 öğrenci (%32) “evet”, 68 öğrenci (%68) “hayır” cevabını vermiştir. Her iki üniversitede de evet cevabını veren öğrencilerin yine Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki illerden oldukları görülmektedir.

### 3.3. Üniversite ve Siyaset

Çalışmamızın en önemli kısmı olan üniversite ve siyaset bulguları oldukça şaşırtıcı sonuçlar ortaya koymuştur. “Kendinizi nasıl tanımlarsınız” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden cevap veren toplam 92 öğrenciden en fazla 36’sı (% 39,1 ile) “muhafazakar” olarak kendini tanımlarken bunların “Kürt probleminin çözümü için neler yapılabilir sorusuna” 36 öğrenci (%39,1) “çok kültürlü bir yaşam biçimi” yanıtı verdik görülür. Buna karşın “kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna” Bitlis Eren Üniversitesinden cevap veren toplam 97 öğrenciden 28’i (%28,9) “muhafazakâr” olarak kendini tanımlarken bunların “Kürt probleminin çözümü için neler yapılabilir” sorusuna 33’ü %34 ile “çok kültürlü bir yaşam biçimi” yanıtı verdikleri görülür.

Anket sonucuna göre “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 100 öğrenciden 22’si (% 22) “evet”, 65’i (%65) “hayır”, 13’ü (%13) “fikrim” yok derken buna karşın “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne gireceğine inanmıyor musunuz” sorusuna olumsuz bakanların çoğunun aynı zamanda “üniversitelerde Kürt dili ve edebiyatı bölümleri açılmalı mı” sorusuna en fazla “evet” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bitlis Eren Üniversitesinden ise “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna 99 öğrenciden 28’i (%28,3) “evet”, 51’i (%51,3) “hayır” 20’si (%20) “fikrim yok” cevabını vermişlerdir. Öte taraftan “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna “hayır” diyenlerin aynı zamanda üniversitelerde “Kürt dili ve edebiyatı bölümleri açılmalı mı” sorusuna en fazla “evet” cevabını verdikleri görülür.

“Başörtüsü kamusal alanda serbest bırakılmalı mı” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesi’nden 98 öğrencinin 91’i (%92,9) “evet” 6’sı (%6,1) “hayır” 1’i (%1) “fikrim yok” yanıtını vermişlerdir. Buna karşın başörtüsü kamusal alanda serbest bırakılmalı mı sorusuna olumlu bakanların çoğunun “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna “hayır” cevabı verirken bunların önemli bir bölümünün Muş ve Diyarbakır doğumlu oldukları görülür. Bitlis Eren Üniversitesinden ise “Başörtüsü kamusal alanda serbest bırakılmalı mı” sorusuna 100 öğrencinin 86’sı (%86) “evet” 7’si (%7) “hayır” 7’si (%7) “fikrim yok” yanıtını vermişlerdir. Öte taraftan “Başörtüsü kamusal alanda serbest bırakılmalı mı” sorusuna olumlu bakanların çoğunun “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna “hayır” dedikleri görülürken bunların önemli bir bölümünün Van, Bitlis, Adana, Bingöl ve Diyarbakır doğumlu oldukları görülmektedir. “Kürt konusu bir mesele midir yoksa sorunumuzdur” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 99



öğrencinin 45'i (%45,5) "mesele", 46'sı (%46,5) "sorun", 8'i (%8,1) "fikrim yok" demişlerdir. Aynı zamanda Kürt konusunu daha çok bir sorun olarak gören bu öğrencilerin "Kürt ya da Doğu ve G. Doğu konusu nasıl bir meseledir" sorusuna en fazla halklar arasında ortaya çıkan kültür çatışmasının bir neticesidir şikkını işaretlemişken bunların "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne inaniyor musunuz" sorusuna daha çok "hayır" dedikleri görülür. Yine Kürt konusunu daha çok bir sorun olarak öğrencilerin "Kürt probleminin çözümü için neler yapılabilir sorusuna", "federe/özerk yönetim" yanıtını verdikleri görülür. Bitlis Eren Üniversitesinde ise "Kürt konusu bir mesele midir yoksa sorun mudur" sorusuna 100 öğrenciden 34'ü (%34) "mesele" 45'i (%45) "sorun" 21 (%21) "fikrim yok" demişlerdir. "Kürt konusunu daha çok bir sorun olarak gören bu öğrencilerin Kürt ya da doğu ve G. Doğu konusu nasıl bir mesele/sorundur sorusuna" en fazla "halklar arasında ortaya çıkan kültür çatışmasının bir neticesidir" yanıtı verilirken bunların "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne inaniyor musunuz sorusuna" önemli bir bölümü "hayır" dedikleri görülür.

Diğer taraftan Kürt konusunu daha çok bir sorun olarak ele alan öğrencilerin "Kürt probleminin çözümü için neler yapılabilir" sorusuna ise "çok kültürlü bir yaşam biçimi" yanıtı verdikleri görülmektedir. Mesut Yeğen, Devlet Söyleminde Kürt Sorunu adlı çalışmasında Kürt sorunu şöyle sıralar: "irticaî kalkışma, aşiret direnci, yabancı kıskırtması, eşkıyalık ya da bölgesel geri kalmışlık" olarak tanımlamaktadır (Yeğen, 2003: 22), daha doğrusu Devlet Söyleminde böyle bir durumun geçerli olduğunu belirtmiştir. Fakat biz anketlerde bu soru için –Kürt sorunu nasıl bir meseledir- farklı şıklar kullandık ve en genel anlamda "bir kültür çatışması" cevabı alınmıştır. Bu demek oluyor ki Devlet Söylemi ile halk söylemi birbirinden farklı bir yön izlemektedir.

"Üniversitede Kürt Dili ve Edebiyatı bölümünün açılması Kürt halkının kültürel gelişiminde nasıl bir etkiye sahip olabilir" sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 98 öğrencinin doğum yeri en fazla Muş, Diyarbakır, Bitlis olan bu öğrencilerin üniversitede "Kürt dili ve Edebiyatı bölümü açılmalı mı" sorusuna 64'ü (%64) "evet", 19'u (%19) "hayır", 17'si (%17) "fikrim yok" yanıtını vermişken "Kürt Dili ve Edebiyatı bölümünün açılması Kürt halının kültürel gelişiminde nasıl bir etkiye sahip olabilir sorusuna" ise daha çok Kürt halkı tarihi öğrenilebilir ve daha sonra bir Kürt sosyolojisi oluşabilir yanıtı verdikleri görülür. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 100 öğrencinin doğum yeri daha çok daha çok Muş, Diyarbakır ve Bitlis olan bu öğrencilerin "Üniversitede Kürt Dili ve Edebiyatı bölümü açılmalı mı" sorusuna 51'i (%51) "evet", 25'i (%25) "hayır" ve 24'ü (%24) "fikrim yok" cevaplarını vermişlerdir.

Anketten çıkan sonuçlardan “Türkiye halkını bir arada tutan unsur nedir” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 97 öğrencinin önemli bir çoğunluğu olan 40’ı (%41,2) “din” derken 39’u (%40,2) “toprak birliği” yanıtını vermişlerdir. Bu soruya en fazla din yanıtı veren öğrencilerin “Türkiye’nin Avrupa Birliğine gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna verdikleri yanıt en fazla “hayır” olduğu görülür. Bitlis Eren Üniversitesinde ise aynı soruya 98 öğrenci ile 41’i (%41,8) “toprak birliği” yanıtını, 31’i (%31,6) “din” cevabı verdikleri görülür. Aynı şekilde bu soruya din yanıtını verenlerin “Türkiye’nin Avrupa birliğine gireceğine inanıyor musunuz sorusuna” önemli bir çoğunluğun verdiği cevap hayır olmuştur. “Üniversitede siyasi yapıların oluşmasını özgürlük açısından gerekli görüyor musunuz” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 99 öğrencinin 35’i (%35,4) “evet” 31’i (%31,3) “hayır” 22’i (%22,2) kısmen 11’i (%11,1) fikrim yok yanıtını verirken, Bitlis Eren Üniversitesinde aynı soruya 100 öğrencinin 30’i (%30) “evet” 35’i (%35) “hayır” 23’ü (%23) “kısmen” 12’si (%12) “fikrim yok” yanıtını vermişlerdir. “Türkiye’nin Avrupa Birliğine gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 100 öğrenciden en fazla 65 i (%65) “hayır” yanıtını verirken bu öğrencilerin Türkiye’nin en önemli sorunları nelerdir sorusuna en fazla Kürt sorunu dedikleri görülür. Bitlis Eren Üniversitesinde ise aynı soruya 98 öğrenciden 50’si (%51) hayır yanıtını verirken önemli bir bölümü de aynı oranlar ile hem “Kürt sorunu” hem de “işsizlik, yoksulluk, terör, vb.” cevabını verdikleri görülür.

“Üniversitede Kürt Dili ve Edebiyatı bölümünün açılması Kürt halkının kültürel gelişiminde nasıl bir etkiye sahip olabilir” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 98 öğrencinin doğum yerinin en fazla Muş, Diyarbakır, Bitlis olan bu öğrencilerin Üniversitede Kürt dili ve Edebiyatı bölümü açılmalı mı sorusuna 64’ü (%64) evet, 19’u (%19) hayır, 17’si (%17) fikrim yok yanıtını vermişken Kürt Dili ve Edebiyatı bölümünün açılması Kürt halkının kültürel gelişiminde nasıl bir etkiye sahip olabilir sorusuna ise daha çok Kürt halkı tarihi öğrenilebilir ve daha sonra “bir Kürt sosyolojisi oluşabilir” yanıtı verdikleri görülür. Bitlis Eren Üniversitesinde ise 100 öğrencinin doğum yeri daha çok Muş, Diyarbakır ve Bitlis olan bu öğrencilerin “Üniversitede Kürt Dili ve Edebiyatı bölümü açılmalı mı” sorusuna 51’i (%51) ile “evet”, 25’i (%25) “hayır”, 24’ü (%24) fikrim yok cevabını vermiştir. Yine aynı soruya verilen cevaplar arasında en fazla seçilen seçeneğin bir Kürt sosyolojisi oluşabilir yanıtı verildiği görülür. Üniversitede Kürt Dili ve Edebiyatı bölümlerinin açılması, Kürt halkının kültürel gelişiminde nasıl bir etkiye sahip olabilir sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 98 öğrencinin önemli bir çoğunluğu olan 28’i (%28,6) Kürt halkı tarihini öğrenebilir 27’si (%27,6) “bir Kürt sosyolojisi oluşabilir” yanıtını vermiştir. Öte yandan Bitlis

Eren Üniversitesinde ise aynı soruya 97 öğrencinin 34 (%35,1) “bir Kürt sosyolojisi oluşabilir” 20 (%20,6) “Kürt halkı tarihini öğrenebilir” yanıtı verdikleri görülür.

### **TARTIŞMA ve SONUÇ**

Üniversite gençliği üzerinde yaptığımız araştırma sonucunda elde edilen bulguların büyük bir kısmı, teorik beklentilerimizi destekler niteliktedir. Teorik çerçevede de belirttiğimiz gibi, gençlerin güncel sorunlar karşısındaki, tanımlamalarında görülen çeşitlilik, gençlik kavramının “sosyal bir fenomen” olmasıyla açıklanabilir. Bu nedenle gençler arasında görülen sosyal farklılıklar, gençlik araştırmalarında önem verilmesi gereken bir konudur. Araştırmada öğrencilerin sahip olduğu niteliklerin (doğum yeri, yaşı, Anne-baba meslek durumu ve kendilerini nasıl tanımladıkları) hem birbirleriyle olan ilişkileri hem de günlük hayatta karşılaştıkları toplumsal ve siyasal sorunlara bakışı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular; öğrencilerin sahip olduğu niteliklerin, güncel siyasi ve sosyal sorunlar üzerinde anlamlı ortak etkisinin bulunduğunu, özellikle doğum yeri ve cinsiyetin birçok soruda ortak belirleyici etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bernstein (2005) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, genç kızların hem daha yaşlı olan hemcinslerine hem de yaşlıları erkeklere kıyasla medyadan siyaseti takip etmek, siyasal tartışmalara katılmak ve siyasi kampanyalarda yer almakla daha az ilgilendikleri bulunmuştur. Kuşkusuz üniversite öğrencilerinin, yetişkinlere nazaran siyasal deneyim ve yönelimleri daha sınırlıdır. Ancak pek çoğunun oy verme hakkı bulunduğu göz önüne alındığında, toplumun genç kesiminin siyasal yaşamdan uzak durması önemli bir sorun olarak değerlendirilmelidir. Belki de 30 yaş altındaki gençlerde gözlenen bu “ilgisizlik” özetlenen cinsiyet farklılıklarının toplumca onaylanmasının bir sonucudur (Güldü-Kart, 2011: 111).

Araştırmada öğrencilerin kendilerini nasıl tanımladıkları sorulara verilen cevaplarda diğer seçeneklere göre daha çok kullanılmıştır. Başka bir deyişle üniversite öğrencilerindeki kimlik belirtme sevdası onların hayata bakışlarında en önemli etkiye sahip gibi görünmektedir. Bu durumun; günlük yaşamda problemler karşısında çözüm üzerine odaklanan bireyin karar verme aşamasında iken, seçenekler hakkında araştırma yapmaktan ve durum üzerinde akılcı bir şekilde düşünmekten kaçınarak, bir an önce karar vererek kurtulma yolunu seçmesinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Ya da bireyin, bütün seçenekler hakkında yeterince bilgi toplamasına rağmen en uygun seçeneğin hangisi olduğuna karar vermekte ve kararı kesinleştirmekte güçlük çekmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Çünkü ideoloji üniversiteye başlangıçta oluşabilecek bir yapı arz etmektedir. İdeolojilerin, geçmişteki ve bugünkü inanılmaz çeşitliliği göz önüne alındığında, bu çaba olanaksız bir girişim olarak

düşünülebilir. Kuşkusuz ideolojik evreni bir bütün olarak tasarlama girişimi, sadece yüksek bir soyutlama düzeyinde yapılabilir (Therborn, 2008: 35). Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin de böylesine bir soyutlamaya giriştiği iddia edilebilir. Kimliğin, belli bir sosyal grup eğilimi içinde kültürel geçmişin ve kişisel geçmişin bir araya gelmesiyle oluştuğunu belirtmesi de bu farklılığa işaret etmektedir. Kimlik tanımlama ile cinsiyet arasındaki ilişkinin, aynı zamanda sorunlara verilen tepkiler üzerinde de etkili olduğu görülmüştür. Cinsiyet ve kimliğin; AB, okunan gazete, eğitimde fırsat eşitliği ya da Türkiye'deki sosyal siyasi sorunların çözümü için en iyi olanın ne olduğu konusundaki görüşleri birbirine yakındır. Genel olarak toplumsal yapı, insan ilişkilerini kuşatan bütünsel bir sistem görünümü taşısa da bireyin yaşadığı ilişkiler, bu bütünsellik içerisinde kategoriktir. İnsanlar kendilerini sahip olduklarıyla veya olmadıklarıyla herkesten farklı olarak algılar ve bu algılamalar çerçevesinde bir sınıfa koyarlar. Yeri geldiğinde kendilerini bazen bir Müslüman veya Hıristiyan, bazen Türk veya Alman, bazen öğretmen veya işçi, bazen zengin veya fakir bazen de yaşlı veya genç olarak algılar ve tanıtır. İnsan hayatında belirlenebilecek bir diğer kategori de kadın veya erkek olarak ifade edilmesidir ki, bu bireysel ve toplumsal hayatın temel karakteristik vasıflarını ve dayanaklarını oluşturur. Cinsiyet şeklinde kavramlaştırılan bu olgu, bireye yönelik toplumsal anlamaları değerleri, rolleri biçimlendiren, özellikleri ve beklentileri ihtiva eden önemli bir sosyal kategoridir. Kadın veya erkek olarak cinsiyete dayalı bir kimliği üzerinde taşıyan bireyin, bahsettiğimiz toplumsal beklentilere kayıtsız kalması söz konusu değildir (Ersoy, 2009: 1-2).

Araştırmada; sınıf düzeyinin ve fakülte türünün, sorunları anlama ve algılama üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle sınıf düzeyine ve fakülte türüne göre öğrencilerin verdiği cevaplar farklılaşmaktadır. Bu durum, üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin birinci ya da ikinci sınıfta üniversite yaşamına uyum sorunu yaşamalarından kaynaklanabilir. Öğrencilerin üniversite ortamına ve üniversitenin bulunduğu kente alışmakta güçlük yaşaması, kendilerini güçsüz, çaresiz ya da yetersiz hissetmelerine ve kararsızlık stratejilerini daha yoğun kullanmalarına neden olabilir. Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyum sorunları; akademik, sosyal, duygusal, kişisel ve karşı cinsle ilişkiler gibi alanlarda yaşanabilmektedir. Bu açıdan ele alındığında, öğrencilerin bu yeni yaşam alanında birçok konuda yeni kararlar vermesi ve uygulaması gerekmektedir. Örneğin; barınma, ders çalışma ve diğer akademik yaşantılar, zaman yönetimi, arkadaş seçimi, ekonomik giderleri ile aylık geliri arasında denge kurma gibi. Ayrıca üniversiteye özellikle farklı bir şehirde

başlayan öğrencilerde, ailenin ve arkadaş çevresinin yakın sosyal desteği zayıflayabilmektedir.

Araştırmada, sizce “Türkiye’nin en önemli sorunları nelerdir” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesinden 26 öğrenci (%26) “başörtüsü”, 44 öğrenci (%44) “Kürt sorunu”, demişken, Bitlis Eren Üniversitesinde ise 24 öğrenci (%24,2) “başörtüsü”, 30 öğrenci (%30) “Kürt sorunu”, cevaplarını vermiştir. Yukarıdaki soruya en fazla verilen Kürt sorunu ve başörtüsü cevaplarının Muş Alparslan Üniversitesinde kendisini muhafazakar olarak tanımlayanlar vermişken, Bitlis Eren Üniversitesinde en fazla verilen cevaplar olan işsizlik, yoksulluk, terör vb., başörtüsü ve Kürt sorunu seçeneklerinin ise daha çok kendilerini muhafazakar ve sosyalist olarak tanımladığını görmekteyiz. Ayrıca yine bu seçenekleri belirten öğrencilerin doğum yerlerinin Doğu ve Güneydoğu’da yer alan iller olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca “Başörtüsü kamusal alanda serbest bırakılmalı mı” sorusuna Muş Alparslan Üniversitesi’nden 98 öğrencinin 91’i (%92,9) “evet” 6’sı (%6,1) “hayır” 1’i (%1) “fikrim yok” yanıtını vermişlerdir. Buna karşın başörtüsü kamusal alanda serbest bırakılmalı mı sorusuna olumlu bakanların çoğunun “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne gireceğine inanıyor musunuz” sorusuna “hayır” cevabı verirken bunların önemli bir bölümünün Muş ve Diyarbakır doğumlu oldukları görülür. Bitlis Eren Üniversitesinden ise “Başörtüsü kamusal alanda serbest bırakılmalı mı” sorusuna 100 öğrencinin 86’sı (%86) “evet” 7’si (%7) “hayır” 7’si (%7) “fikrim yok” yanıtını vermişlerdir. Bu da kimlik ile verilen cevaplar arasındaki paralelliği ortaya koyabilmek açısından önemlidir. Çünkü kimlik kavramı toplumun sosyal sisteminin en temel ve en önemli kökenini oluşturmaktadır. Kimlik, bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları gibi yaşam biçimini sembolize eden bir kapsama sahiptir. Kimlik, yüzeysel olarak kısaca kişilerin ve çeşitli büyüklük ve nitelikteki toplumsal grupların “kimsiniz, kimlerdensiniz?” sorusuna verdikleri cevaplardır (Güvenç, 1993:3). Bu soruyla karşı karşıya kalanların kendilerine sordukları “ben kimim?” sorusunun kaynağı hayatı sorunsallaştırma biçimi olarak yaşamın içine aks etmektedir. Bireyin kim olduğuna dair sorulan sorulara verilen cevaplar, her şeyden önce sosyal bir bağlam içinde oluşur. Kimliğimizi sarmalayan bu özellikler, toplumda yaşayan diğer bireylerle girdiğimiz sosyal ilişkiler ve etkileşimler içinde oluşan niteliklerdir. Bu da temelinde kültür içinde biçimlenir (Karaduman, 2010: 1). Kültürel kimlik, birden bire oluşmuş, olmuş-bitmiş, donuk bir nitelikler yığını değildir. Sürekli oluşmakta olan ve sürekli kendi kendini, kendi tarihselliği içerisinde inşa eden bir kimliktir. Çünkü kültür dünyasını oluşturan unsurlar dinamiktir ve sürekli yenilenir. Kültür dünyası insanın ürünüdür ve insan,

ürettiği kültür dünyası içerisinde kendi kendini de oluşturur. Kültür dünyasının unsurları arasında organik bir bağlılık vardır ve bunlar, karşılıklı olarak birbirlerini geliştirirler veya engellerler. Çünkü kültür dünyası ve toplumsal kurumlar arasındaki ilişki, kimyadaki bileşik kaplar arasındaki ilişki gibidir.

Türk toplumunu bir arada tutan unsurlar “dil”, “toprak” vb. seçenekler üzerinde farklılaşmıştır. Aynı zamanda sosyo-ekonomik düzeye göre Türk toplumunun en önemli sorunu “Kürt sorunu”, “işsizlik”, “yoksulluk” ve “başörtüsü” iken, siyasi kimliğe göre bazı seçenekler (Kürt Sorunu, Başörtüsü, vb.) yükselmektedir. Güncel konuların değerlendirilmesinin boyutlarından olan Avrupa Birliği’ne girmenin sonuçları, globalleşme ve Batı uygarlığı kavramını değerlendirme, sosyo-ekonomik düzeye göre önemli bir farklılaşma göstermektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği’ne girmenin sonuçlarını değerlendirme siyasi kimliğe göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır.

Buna bağlı olarak araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

–Cinsiyet, siyasi kimliği açıklamada ve üniversite kavramını tanımlamada belirleyicidir.

–Anne-baba mesleği ve doğum yerinin kendisini tanımlama; eğitim görülen üniversitenin ise, gelecek kaygısı üzerinde belirleyicidir.

–Cinsiyet, doğum yeri ve kimlik, Türk toplumunu bir arada tutan unsurlar olarak din, vatan sevgisi, ortak tarih ve toprak birliği seçeneklerinin belirlenmesinde belirleyicidir.

–Türk toplumunun temel sorunları olarak Kürt sorunu, işsizlik, terör, yoksulluk vb., ve başörtüsü sorunu gibi seçeneklerin, Avrupa Birliğine girme ve yeni açılan üniversitelerle ilgili sonuçlarını değerlendirme ve tanımlama üzerinde belirleyicidir.

–Her iki üniversitenin öğrencilerinin de Kürt Sorununa bakışı, nereli oldukları ve kendilerini nasıl tanımladıklarını ortaya çıkaran değişkenlerin, diğer tüm sonuçlar üzerinde oldukça yoğun bir etkiye sahip oldukları görülmektedir.

–Tercih edilen üniversiteler ve üniversitelerin bulunduğu coğrafi konumların, üniversite öğrencilerinin hem temel ihtiyaçları konusunda hem de sosyal ve siyasi güncel sorunlar konusundaki tercihlerini belirlemede etkili olduğu görülmüştür.

–Okunan gazetelerin sadece sahip olunan ideoloji değil, aynı zamanda doğum yeri, anne-baba statüsü ve kendini tanımlama ile alakalı olduğu görülmüştür.

–Gelecek ile ilgili tercih edilen seçeneklerin, birden fazla değişken ile alakalı olduğu görülmüş ve üniversitenin bu değişkenler arasında önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.

–İnanç ve ideoloji arasındaki ilişki; Türkiye'nin güncel sorunları belirleme ve sorunlara çözüm üretebilme ve de öğrenim beklentisi tercihleri üzerinde anlamlı etkiye sahiptir.

–Anne-baba mesleği ve doğum yeri değişkenlerinin tercih edilen bölüm üzerinde yüzde yüzlük bir etkiye sahip olmasa da, anlamlı bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

–Ve son olarak özellikle Siyasi kimlik(tanımlama); gençlerin Türkiye'nin en önemli sorunu olarak Kürt ve başörtüsü gibi sorunları görmeleri, Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak toprak birliği ve diğer faktörleri seçmeleri ve Avrupa Birliğine girmenin sonuçlarını değerlendirmeleri üzerinde belirleyicidir.

#### KAYNAKÇA

- Alkan, T. (1979). **Siyasal Toplumsallaşma**. Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bilgin, N. (1994) **Kimlik Sorunu**. İzmir, Ege Yayın Evi.
- Black, T. R. (2002) **Understanding Social Science Research**, Sega Pub., Londra, Second Edition.
- Bourdieu, P. (2003) **Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar**, çev: Nazlı Öktem, İletişim Yayınları. İstanbul.
- Bourdieu, P. (2006) **Pratik Nedenler**, çev: H. Uğur Tanrıöver, Hil Yayınları. İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş (2004) **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara, Pegem Yayınları.
- Centra, J. (1993). **Reflective Faculty Evaluation**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Cüceloğlu, D. (1987) **İnsan İnsana**. İstanbul, Altın Kitaplar.
- Çağlar, A. (1992) “Çağdaş Yükseköğretim ve Türk Üniversitelerinin Yeniden Yapılanması,” **Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite** (Ankara: Başbakanlık Yayını), s, 156-174.
- Çitil, M. vd. (2006) Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profilleri ve Başarılarını Etkilediğine İnanıkları Faktörler; **K. S. Ü. Örneği Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 2, ss, 69-81.
- Gökçe, B. **Ortaöğretim Gençliğin Beklenti ve Sorunları**. Ankara. MEB Yayınları.
- Doğan, M. (2003) “Yükseköğretim Yasası ve Yükseköğretimin Sorunlarına Bazı Yaklaşımlar,” <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~dogan/23.html> (23.11.2003).
- Ersoy, E. (2009) “Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği” **Fırat Üniversitesi SBD**, Cilt: 19, Sayı: 2, s, 209-230.

- Ertuğrul, H. (1992) “Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite”, **Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite** (Ankara: Başbakanlık Yayını), s, 81-99.
- Günay, Ü. (1986) “Modern Sanayi Toplumlarında Din I”, **Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı.3, Kayseri.
- Güldü, Ö.-Kart, M. E. (2011) “Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar”, **AÜ SBF Dergisi**, 64/3. Erişim (20.08.2011) için: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/998/12144.pdf>
- Güvenç, B. (1996) **Kültür ve Demokrasi**. Ankara, Gündoğan Yayınları.
- Karaduman, S. (2010) Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü” **Journal of Yaşar University**, 17(5), s, 2886-2899.
- Karasar, N. ( 2000 ).**Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Keane, J. (1991). **Medya ve Demokrasi** ( çev.H.Şahin). İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- Keleş, R. (1976). **Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem**. Ankara, TODAİE.
- Koç,M.,vd., ( *tarihsiz* ) “Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarı İle Problem Alanları Ararsındaki İlişki” [http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi =TSOS&ano=46174\\_97a90368a0ed88ae5905ef32f8c2a011](http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi =TSOS&ano=46174_97a90368a0ed88ae5905ef32f8c2a011) Erişim tarihi: 03.03.2011.
- Kümbetoğlu, B. (2008) **Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma**. İstanbul. Bağlam Yayınları.
- Mardin, Ş. (2007) **Din ve İdeoloji**, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Mardin, Ş. (1992) **Siyasal ve Sosyal Bilimler**. İstanbul, İletişim Yayınları.
- Lowry, R. C. (1999) “The Effects of State Political Interests and Campus Outputs on Public University Revenues,” **Economics of Education Review**, No: 20, [www.elsevier.com/locate/econedurev](http://www.elsevier.com/locate/econedurev), (22.10.2005), s, 105-119.
- Milburn, M.A. (1991). “Persuasion and Politics”. **The Social Psychology of Public Opinion**. California: Brooks/Cole Publishing Company Pacific Grove.
- Öncü, A. (1976). **Örgüt Sosyolojisi**. Ankara, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Özçelebi, O.S.-Cebecioğlu, N.S. (1990). **Okuma Alışkanlığı ve Türkiye**. Milliyet Yayınları. İstanbul.
- Özguven, İ. E. (1992) “Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Başetme Yolları”, **H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 7, ss, 5-13.
- Özguven, İ. E. (1998). **Bireyi Tanıma Teknikleri**. PDREM Yayınları, Ankara.
- Palabıyık, A. (2011) “Hoşgörebil(eme)menin Metaforları: Muhafazakârlık ve Laiklik”, **Zaman**. 24.10. 2010.
- Poyraz, T. vd., (2003) “Üniversite Gençliğinin Sosyal Sorunlara Bakışı”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:20, Sayı: 1, ss, 1-32.
- Saatçioğlu, Ö. (1992) “Türkiye’de Çağdaş Eğitim ve Çağdaş Üniversite Konusunda Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin Görüş ve Öneriler,” **Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite** (Ankara: Başbakanlık Yayını), s, 269-282.
- Smith, A. D. (1996) **Toplumsal Değişme Anlayışı** (çev.Ü.Ozkay). Ankara, Gündoğan Yayınları.



- Şahin, M.-Yıldırım, E. (2006) **Küreselleşen Dünyada Üniversiteler**, Şelale Yayıncılık. İstanbul.
- Taplamacıoğlu, M. (1962) “Yaşlara Göre Dinî Yaşayışın Şiddet ve Kesafeti Üzerine Bir Anket”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C.10, Ankara.
- Therborn, G. (2008) **İktidarın İdeolojisi İdeolojinin İktidarı**, çev: İrfan Cüre, Dipnot Yayınları. Ankara.
- Tüzmen, H., Meder, M. (2002) “Pamukkale Üniversitesi Öğrencilerinin Toplumsal, Ekonomik ve Siyasal Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma”, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** Yıl:2002 (1) Sayı:11, ss, 128-149.
- Yeğen, M. (2003) **Devlet Söyleminde Kürt Sorunu**, İletişim Yayınları. İstanbul.

www.esosder.org